

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 15. In Sancti Ignatii oppido turbatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Plures nova
colonia dant
nomen.
Tamboaicus
partibus ac-
cedit.*

*Iaguapuani
excoluntur.*

CAPUT

XV.

*In S. Ignatii
oppido tur-
batur.*

*Maracanaim
peninsula.*

*Arapizan-
duvii defe-
ctio.*

*Joannis Sala
periculum.*

*Vetula confi-
lium.*

*Joannis Sala
oratio.*

*Arapizan-
duvii peni-
tentia.*

*Barbari in
Didacum
Boroam in-
sultant.*

*Joannem Sa-
lam alapa
feriunt.*

*Utrumque
calumnian-
tur.*

sium omnium ducem esse, quàm ut uno oppido potestatem suam coercens, baculum aut virgam limitatæ dignitatis ab advenâ accipere indigeat. Dilatâ itaque in aliam tempestatem Barbari devinciendi curâ, Gonsalvius ad locum eminentem, quem indigenæ Iaguapuam nuncupant, adnavigat, excussa que circum omni vicinitate, impetrat à non paucis Ethnicis, ut sedem in eo loco figant. Multitudinem auxit Tamboaicus, Insulæ Iaguapuano littori obversæ Casiquius, quorum Insulanorum exemplo variis ex nemoribus Barbari confluentes, erecta solemnî ritu Cruce, Gonsalvio delineatore, oppidum construxere. Distat Iaguapua ab Itapuano oppido leucis circiter quatuor, ab Ignatiano duodecim, in quibus oppidis Socii sedem fixam habebant: & quia nullus Sacerdos suppetebat Iaguapua remansurus, Socii per vices ex utroque oppido novellam gentem omni Christianorum Officiorum genere excultum ibant: magno semper in Neophytorum Catechumenorumque catalogum numero relato.

HIS qualibuscumque prosperitatibus intercessit Arapizanduvius, Ignatiani oppidi dux, nescio quâ occasione ab Patribus abalienatus, qui assumptâ secum malè contentorum hominum catervâ, ad Paranenses Ethnicos, consilia ac vires cum Tabacambio collaturus, importuno admodum tempore transfugit. Ad littus Parana peninsula jacet, quam hinc fluvius, inde ingens palus exiguo planè aditu efficit, Maracanaim indigenæ vocant, rebellibus opportunum receptaculum. Hac se peninsulâ Tabacambius ac Arapizanduvius includentes, novis Parana oppidis terrori erant, verebanturque Socii, ne utriusque auctoritatem sequuti plerique Neophyti deserrâ fide dilaberentur. Igitur antequam firmarent consilia, Joannes Salas ex Sancti Ignatii oppido ex improviso eò delatus reperit Neophytos æquè ac Ethnicos ferocitatem potius, quàm penititudinem præferentes. Igitur mortem in singula momenta præstolans, portatili altari erecto (nam retrocedere non tutum erat) deficientibus humanis consiliis, Deum sacrificio in subsidium vocare contendit: & jam audaciores de eo mactando agitabant, cum intercessit vetula, magnis vocibus parricidium prohibens, aiensque, si scelus pararent, Hispanos omnes undequaque in vindictam Sacerdotis indubiè advoluturos, & unius necem in totius Parana perniciem versum iri. Valuit mulieris vox ad reprimendos utrumque Barbaros: quare Joannes Salas, sacrificio peracto, uti erat Deo plenus, Arapizanduvium inter metum & audaciam vacillantem hac oratione petcellit. *Tu, inquit, ô Arapizanduvii, primus omnium, adieo olim Ferdinando Ariâ Prætoro, fidei Christianæ viam Paranensibus populis aperuisti. Tu primus Socios evocasti: evocatos objectu corporis non semel contra rebellium furorem defendisti: tuâ auctoritate Divi Ignatii oppidum surrexit: nomen tuum longè latèque volat. Noli, amabo, tot decora perinacitate turpis transfugii corrumpere. Si citò respicias, non tantum pristinum gradum & amicitiam recuperabis, sed etiam inter præcipua merita computabimus celere penitentiam. Elude, amabo, demonis artes, tot ornamenta per invidiam debonestare volentis.* His dictis allata munuscula expromit, & compellatis nominatim transfugarum Primoribus, unumquemque rogat ne se perditum eant. Mirum dictu! Arapizanduvius rubore perfusus, certis oculis clientes suos respiciens, paucis verbis postulatâ facti veniâ, Tabacambio deserto, cum omnibus Neophytis Sacerdoti ad oppidum se reducendum tradens, Socios ingenti metu percussos pari gaudio affecit. Non diu post, in eodem oppido, feroces Indos clavâ ac securi armatos in Didacum Boroam insultantes, jam jamque opprimere paratos, Joannes Salas ostentatione fortitudinis repressit. Aliàs, alter Barbarus eundem in eas angustias redexit, ut de ejus vita actum putaretur. Ipsum verò Joannem Salas ferociens Barbarus, quod filiam ad audiendam Catechesim adigere vellet, adeò vehemèter in facie percussit, ut ex impactâ alapâ compulsus dies febricitasse se mihi hæc scribenti optimus senex non semel narraverit. Sed longè acerbior fuit quovis necis obeunda periculo fama contra utriusque integritatem sparsa, inde orta, quod Didacus Boroa, vir Sanctus, eo tempore quo ludi publici celebrabantur, in meretricis confessione excipiendâ diutiùs immorans, tædium creasset Neophyto, quem interim in templo præsentem

sibi

sibi adesse voluerat, qui frustratione spectaculorum impatiens in forum egressus, obviis sodalibus calumniosè affirmavit, se adfuisse in templo Didaco Boroæ cum meretrici fornicanti: altero addente, Joannem Salas eodem crimine implicitum esse. Octo integris mensibus, inscio utroque Socio, incredibili detrimento, ab Neophytis credita res est, donec, accepto indicio, sycophantæ, publico in conventu retractatâ calumniâ, diffamationem legitime expungerent. Interea Socii, Catechumenis, quotquot erant in oppido, baptizatis, latebras infidelium nondum reductorum tum per se, tum per Neophytorum fidelissimos non sine multiplici fructu excussum ibant; eò in Barbarorum emolumentum propensiores, quò pluribus injuriis afficiebantur. Sic tolerantia artibus pedetentim ferocissimos homines ad rectam formam ita finere, ut postmodum Ignatianâ coloniam municipes aliis oppidis in probitatis exemplum proponi mererentur.

IN Guairaniâ Josephus Cataldinus, pro more prævertere satagens prædonum servituti Indorum inhiantium consilia, præstantissimos Neophytos expeditionis Apostolicæ Socios ex utroque oppido sub id tempus selegit, monuitque ne animos ut olim belli ac sanguinis humani siti imbutos secum adferrent; certamen enim se cogitare, in quo gloriosus esset cadere, quam cedere: martyres secum esse posse, si, resistendi animo deposito, in opere Evangelii macerentur. In animo suo esse omnes Piropoënses ad Christum adducere. His verbis animati se dant in viam. Inter eundem sensit Cataldinus, nescio quâ diffidentia umbrâ, animum obscurari, cepitque dubitare num prosperum exitum expeditio habitura esset: inter quos animi fluctuantis timores has voces confidentia conciliatrices audit ferri per aëra: *Noli timere, fili mi: Nec dubitavit eâ voce se ab Virgine MARIA confirmari, quam paulò ante precibus fatigaverat, rogans ne incassum à se susceptus abiret labor. Tantis auspiciis, post menstruam indagacionem, præcursores in numerosam Barbarorum manum incidunt, qui more gentis arma concutientes, lunatis arcibus advenas ad prælium ferociter provocavere. Sed Neophyti, prout iussi erant, arcus & sagittas deponentes, colloquium postulare: quo impetrato nuda pectora & inermes manus ostentantes: *Mors, inquit, nobis pignus pretiosum erit, si, pro annunciatò vobis Christo aeterni Dei Filio, non repugnando maceremur. Avitos mores felicitè sub advenis Sacerdotibus dedidicimus, & ut vos eosdem dediscatis Magistrum sacre doctrinæ nobiscum adducimus.* His verbis, cœlitus, uti creditum est, delinitus Aveneira, Piropoënsium facilè princeps, popularibus suis compescitis, iussit Sacerdotem sibi sisti, qui ad eos ductus, opportuno de divinis rebus sermone ita sibi plerosque devinxit, ut Aveneira pagum suum & operam ad fundandum oppidum offerret: quò antequam se conferret, veterator magus, de Cataldini nece cogitare ausus, cœlesti portento elusus est. Is numerosâ parricidarum manu contractâ, noctu quiescentem oppressurus, sacro capiti jam imminebat, eum sensit se suosque ab incognito Sacerdote in veste Jesuiticâ reprimi; quo spectaculo perterriti Barbari, re infectâ, in fugam se dederunt. Nec in dubio fuit quis conjuratos fugaverit: nam eadem nocte Cataldinus in somnis vidit speciem Martini Xaverii Socii sui, non ita pridem demortui; parricidas minaciter torrentis, seque à morte tutantis. Mane factò, cognita præstigatoris fugâ, fides somno habita est. Evitato periculo, per intacta omnibus retro sæculis nemora ac rupes, Ethnicis (nam Neophytos ad oppida remiserat) se tradit ducendum. Post quintum itineris diem veste & carne lacer, in designato ab Aveneira loco novi oppidi fundamenta jacit, Crucem erigit, adiculam sacram & casam ex arborum ramis extemporaliter excitat; in quâ decem solidos menses in mansuefaciendâ barbarie, inexplicabili mentis & corporis patientiâ, perduravit. Radices pro omni cibatu, aqua pro potu, pro omni confabulatore inculta Barbarorum frequentia erat. Ex circumjacentibus sylvis quotidie tygrum leonumque rugitus audiebantur, viperæ passim occurfabant, Barbari solemnibus ululatus noctes terrificabant, calor in ramali casa sub Zona torrida, & inter spississimas sylvas aëre minimè eventilato, pænè intolerabilis. Inter quas res nihil ægrius Cataldino fuit, quam per tot menses nullum Sacerdotem,*

Calumniâ expungitur.

Utriusque Socii labores.

CAPUT

XVI.

Josephus Cataldinus novi oppidi fundamenta jacit in Guairania.

Neophytos comites animas.

Et ipse cœlitus animatur.

Neophytorum religio moderatio.

Aveneira dat manum.

Cataldinus cœlesti ope à morte liberatur.

Martini Xaverii apparitio.

Oppidi initium.

Cataldini patientia.